

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum inuidia sit peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

injusti rationem habeat, ac per hoc secundum se quaedam ma- li spectem mensibus humanis ingratat: quo sic ut nullam pec- cari rationem videam, quando aliquis tristatur de prosperitate indigni, quia est indignus, si non extendit se tristitia ad idem bo- num, in quantum est a Deo distributum. Extendit siquidem se ad hoc, quando sim- pliciter tristatur de bono indigni. Non se extendit autem, quando tristatur de bono indigni sic, ut complectatur tamen sui simpliciter divi- nam distributionem. Verumtamen, quia hu- milismodi tristitia se- cundum quid parat viam tristitiae sim- pliciter, quae est ma- la deo etiam canen- da videtur, quasi di- spensatio ad malum. Vide & in Psal. 72. ad hoc periculum infirmamur dicit vi- detur. Mei autem pe- ne mori sunt pedes, & peccati effusio est gressus mei quia ze- lavi super iniquos, pacem peccatorum videns. Nec hoc dis- sonat a doctrina au- thentico ex ipsa deducitur, pro quanto excusat Aristot. ex ra- tione bonorum temporalium secundum se: & rationem peccati assignat ex ratione eorumdem, ut ordinatorum ad æternam fe- licitatem est divina providentia. Et ex his patet solutio obiecto- rum. Nam bonum indigni distinetur de monstrum, & est aliquid magnum apud iustitiam humanam. Et ordinari a Deo ad corre- ctionem, vel damnationem, licet accidat, id est, sit extra ratio- nem formalem boni indigni secundum se, non tamen accidit ei- dem simpliciter, prout est. Et rursum, licet accidat illi ut qua- dam res est, non tamen accidit ei ut sit: quoniam non accidit ei, quod est finem agens, & finis. Et propterea hinc, quod est bona humilimodi indigni distribui, non accidit a quo, & propter quid, unde iustitiam ratio iusti, vel iniusti moralis, quod in operatio- ne consistit.

exteriora indicant quam graviter animus vesania infligat. Color quippe pallor afficitur, oculi de- primuntur, mens accenditur, mē bra frigidescunt, fit in cognitione rabies, in dentibus stridor. ergo invidia non est peccatum.

SED CONTRA est, quod dicitur ad Galat. Non efficiamur inanis gloriae cupidi, inuicem pro- uocantes, inuicem iniuidentes.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, invidia est tristitia quaedam de alienis bonis: sed haec tristitia potest contin- gere quatuor modis. Vno quidem modo, cum aliquis dolet de bono alienius, in quantum ex eo timetur nocumentum vel si- bipsi, vel etiam alijs bonis: & talis tristitia non est invidia, ut dictum

A emulatio temporalium regulanda est secundum regulas deside- ri temporalium. Et sicut desiderare bona temporalia simpli- citer & absolute, nullum malum est, sed naturalis ac bonus affe- ctus, quoniam his homo indiget: ita tristitia de eo quod est, non habere temporalia, nihil mali, sed naturalem affectum ratio- ni consonum impor- tat. Sed quemad- modum cum bono absolute desiderio temporalium stat, quod desiderium ad hoc, quod in hoc homine respectu ta- lium temporalium, nunc sit rectum, re- quiritur aliquae con- ditiones, puta, quod congruat sibi. (Non enim congruit cui- ber quodcumque bo- num temporale) ita ad hoc, quod tristi- tia, quia non habeo nunc tale temporale bonum, eget aliqua conditione, sine qua est mala moraliter, & cui qua est bona. Si n. plebeius idio- ta tristatur, quia non est rex, tristitia ista non est secundum rectam rationem. Et

est, & potest esse sine peccato. Vn- de Gregor. 22. Moralium ait. Euenire plerumque solet, ut non amissa charitate, & inimici nos ruina laetificet, & rursum eius gloria sine inuidia culpa contri- stet, cum & ruente eo quosdam bene erigi credimus, & proficien- te illo plerisque iniuste opprimi formidamus. Alio modo, potest aliquis tristari de bono alterius, non ex eo, quod ipse habet bonū, sed ex eo, quod nobis deest bonū illud, quod ipse habet. & hoc pro- prie est zelus, ut Philosophus dicit in 2. Rhetor. Et si iste zelus sit cir- ca bona honesta, laudabilis est se- cundum illud 1. ad Corinth. 14. Aemulamini spiritualia. Si autē sit de bonis temporalibus, potest esse cum peccato, & sine peccato.

C propterea mirum est de Martino non uidente infinitas emula- tiones temporalium posse esse malas consideratis conditionibus personarum, & honorum &c. Recta ergo est auctoris doctrina, nec contradicit Aristot. sane intellecto, sicut Aristot. q. emula- tio ambitioforum, & auarorum, & indignorum, non est boni mo- ris: sed dicens emulationem esse boni moris, intelligebat, serua- ta proportione, ob cuius defectum auctor dicit quandoque esse peccatum.

In eodem 2. artic. circa tertium modum tristitiae, scilicet neme- sum, seu indignationem, iterum dubium occurrit ex Martino no- uiter uiso, post superius scripta. Nisi siquidem primo proba- re, quod indignatio non est peccatum: deinde solvere, ut dicit, rationes sancti Thomae ad oppositum. Probat ergo indignatio- nem non esse peccatum. Primo auctoritate Aristot. Secundo, ra- tione Aristot. Tristitia de malo indigni est laudabilis, ergo tristi- tia de bono indigni est laudabilis. Tertio, Tristitia de eo, quod fit in facultate mea esse, potest rationabiliter impedire, est bona: sed vir bonus & iustus, si in facultate sua esse, potest indignum ab afflictione talis boni impedire rationabiliter, immo, ut uideret, si cooperaretur, peccaret, sicut praeter peccat conferendo bene- ficium indigno sciens. Ergo, Quarto, Vir bonus, & iustus scit, quod affluentia huiusmodi bonorum communiter facit de indig- nis indigniores, ergo rationabiliter potest tristari de prosperitate indignorum. Et ideo, inquit, miror opinionem Thomae in hac parte satis aperte reprehendentis Aristot. quia considerauit illa bona temporalia secundum se. Et addit Thomas hanc tristi- tiam esse in sacra scriptura prohibitam: quod non reputo ve- rum, ut parebit respondendo ad ea, quibus hoc ipsum probare conatur.

D Afferit igitur secundo, ut dicit, Thomae rationes. Prima est: Bona temporalia comparata æternis, parua sunt, ergo non debet vir iu- stus tristari, si adfuerint indignis. Secunda est. Bona temporalia pro- ueniunt indignis ex iusta Dei ordinatione disponentis ea ad cor- rectionem, vel damnationem eorum, ergo vir iustus non debet de hoc tristari. Tertia ex auctoritate Psalmi. Noli emulari in ma- lignatibus, neque zelaueris &c. Quarta ex auctoritate psalmi. E- ne effusio sunt gressus mei, quia zelavi super iniquos, pacem pecca- torum videns.

Et ad primam dicit, negando consequentiam, tum quia bona temporalia sunt magna absolute: tum quia quantumcumque parua, illis tamen mali indigni, & boni digni sunt.

Ad secundam negat si militet sequela: quia de miseris pauperis, quis ordinata sunt iuste a Deo, laudabiliter tristatur misericordes.

Ad tertiam & quartam dicit, quod zelare sibi sumitur pro imi- tati, ac sic diceret: Ne imiteris facientes iniquitatem. Et similiter zelari super iniquos, hoc est, Volui imitari iniquos. Vel exponen- dum est de tristitia absorbente, & inuoluntaria quod impellit ad sequendam semitam peccatorum affluentium in bonis tem- poralibus.

Ad hac respondendo, non oportet alia iacere fundamēta, sed ex prius positus ad auctoritatem Aristot. patet responso in litera.

lib. 22. ca. 11. circa prin- cipium.

lib. 2. c. 11. circa prin- cipium. c. 6.

In eodem 2. artic. quest. 3. circa primum modum tristitiae, cum est timoris affectus, & effectus diligenter & caute obserua, quod in litera non dicitur huiusmodi tristitiam esse bonam, sed dicitur, quod non est inuidia, & quod potest esse sine peccato.

De primam horum declaratum est: secundum autem infirmat, quod potest etiam esse cum peccato. Iudicanda est enim huius- modi tristitia secundum regulas timoris. Nam sicut timor potest esse cum peccato, & sine peccato: ita & tristitia, quae timor sequitur. Qui enim timet bonis, ne opprimatur, aut suffi- cere, vel cultui diuino, ne conculcetur ob potentiam, diuitias &c. & propterea tristatur de potentia, & diuitiis alienius, si clara est huiusmodi malorum sequela, non peccat: cuius signum est; quod si haberet potentiam priuandi illum huiusmodi potentia, & diuitiis, bene faceret priuando illum. Si autem aliquis timet ex alterius potentia ledi iuste, vel non iniuste, & ideo de illius potentia tristatur, peccat: quoniam huiusmodi timor non debet inuicem progredi, ut nolit bonum alterius: sed sit est, quod li- ceat sibi timere malum proprium: cuius signum est, quod si ha- beret potentiam priuandi illum tali potentia, non licite pro- pter hoc priuaret illum. Eadem siquidem ratione actus interior, & exterior sibi respondens est bonus, vel malus. Similiter, si am- biguum est, an aliquis potentia, vel diuitiis abutitur in alterius detrimentum, quamuis licite timet, & caueat: non tamen licite tristatur absolute de illius potentia, uel diuitiis: sicut nec li- cite potest propterea illum priuare potestate, uel diuitiis. Vnde colligitur quod huiusmodi timoris affectus, & effectus, qui est tris- tiam de bono proximi ut nocito, frango eget recte rationis con- sistentis qualitate mali sine caute, & praepensionem praeponen- da, ueritatis de bono ex sancta, seu recta de re iustitia mali ex- tendenda sit.

In eodem 2. artic. circa secundum modum tristitiae, hoc est, zelum, seu emulationem, cum dicitur, quod si est de bonis tem- poralibus, potest esse cum peccato, & sine peccato, Martinus oc- currit dicens, Haec Thomae opinio uidetur mihi contradicere Aristoteli qui uincit aliter ponit zelum esse boni moris, & ponit temporalia inter bona zelabilia.

Ad hoc dicitur, quod in nullo contradicitur Aristoteli, quoniam

Ad rationem secundo allegatam negatur sequela, quoniam non est eadem utrobique ratio.

Ad tertium negatur minor, tum quia nec reges, nec leges ab indignis auferant, qui possident bona temporalia, immo esset subvertere pacem humani generis, si darentur opera, ut tollerentur ab indignis temporalia, aut impediretur indigni ab afflictione temporalium.

Tertio modo, aliquis tristatur de bono alterius, inquam ille, cui accidit bonum, est eo indignus: quae quidem tristitia non potest oriri ex bonis honestis, ex quibus aliquis iustus efficitur, sed sicut Philosophus dicit in 2. Rhetoric. est de diuitiis, & talibus, quae possunt prouenire dignis, & indignis. Et haec tristitia secundum ipsum vocatur nemesis, & pertinet ad bonos mores. Sed hoc ideo dicit, quia considerabat ipsa bona temporalia secundum se, prout possunt magna uideri non respicientibus ad aeterna: sed secundum doctrinam fidei temporalia bona, quae indignis proueniunt, ex iusta Dei ordinatione disponuntur uel ad eorum correctionem, uel ad eorum damnationem: & huiusmodi bona quasi nihil sunt in comparatione ad bona futura, quae seruantur bonis. Et ideo huiusmodi tristitia prohibetur in scriptura sacra, secundum illud Psalm. 36. Noli emulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem. & alibi, 72. Psalm. Pene effusi sunt gressus mei, quia zelauit super iniquos, pacem peccatorum uidens. Quarto modo aliquis tristatur de bonis alicuius, inquam alter excedit ipsum in bonis. & hoc proprie est inuidia: & istud semper est prauum, ut Philo. dicit in 2. Rhetor. quae dicit de eo, de quo

quasi quia hoc est effectus Dei. ergo non licet nec somnari author: & ideo solutio sua contra tra propositum rationis. Glo: x autem super istud futatur ex hoc, quod dato quod ipse sit uerus dominus, quin ad litteram exponendo de amulatore

est gaudendum, scilicet de bono proximi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ibi sumitur inuidia pro zelo, quo quis debet incitari ad proficiendum cum melioribus.

AD SECUNDUM dicendum, quod ratio illa procedit de tristitia alienorum bonorum secundum primum modum.

AD TERTIUM dicendum, quod inuidia differt a zelo, sicut dictum est. Unde zelus aliquis potest esse bonus, sed inuidia semper est mala.

AD QUARTUM dicendum, quod nihil prohibet aliquod peccatum ratione alicuius adiuncti poenale esse, ut supra dictum est, cum de peccatis ageretur.

ARTICULVS III.

Utrum inuidia sit peccatum mortale.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod inuidia non sit peccatum mortale. Inuidia enim cum sit tristitia, est passio appetitus sensitiui: sed in sensualitate non est peccatum mortale, sed solum in ratione, ut patet per August. 12. de Trini. ergo inuidia non est peccatum mortale.

¶ 2. Prat. In infantibus non potest non sufficere. scilicet, quod inuidia fuerit a zelo, seu emulatione. Arguo, inquam, sic. Huiusmodi filia mordeatur aliarum laudibus: & inuidetur quod peccat uictus fiat. Tunc sic. Nullus est autem qui tristatur, quod ab alio excedatur, ergo inuidia, uel filia tristatur, quod alij excedantur, quod est contra Thomam.

¶ Ad hoc dicitur, quod moris, & sicut ex alio laudibus optatur in pueris dicentibus, non quod alij ipsi non proficiunt: sicut illi: quod prope peccatum a emulatione. Vn saluum assumitur formaliter.

Super Quaestiones triginta sexta de inuidia

In articulo circa rationem pro conclusionem. Inueniens contra auctorem, quod illa ratio ad inuidiam concluditur tam faciliter, quod neminem, & contra rationem, quod inuidia non sit peccatum mortale, & sic habent idem obiectum, & sunt contrarii motus, quia non quod quod contrarium est peccatum mortale. Sunt, namque charitatis oppositum, sicut oculum leprosi, & alia lapsum est. Ad hoc si primum negatur sequela. Et ad hoc quidem patet, quod non cogit in obiecto cum tristitia talis obiectum non est bonum proximi. Tristatur enim non quia alter habet bonum, sed quia inuidia habet bonum proximi. Unde tristitia a emulatione habet bonum proximi, de se obiectum autem tristitiam pro obiecto tristitia non est contraria, sed conformis, quoniam charitatis est dolere de malo in obiecto.

De nemesis uero, quia etiam non est inobediencia

Li. 2. cap. 9. tom. 6.

Lib. 2. c. 11. part. princ. tom. 6.

Ad quartum dicitur, quod hoc est per accidens, quod ex bonis temporalibus aliqui sunt peiores, & per hoc indigniores. Per accidens, n. est quod aliquis abatur bono. Sermo autem doctrinalis est de his, quae sunt per se. Et rursum tristari de bonis indigni, quae fit peior, non spectat ad nemesis, sed ad charitatem. Nemesis enim est tristitia, quia indignus prosperatur, non quia fit magis indignus: hoc enim charitatis, ut dictum est, effectus.

Ad confutandas autem solutiones Martini dico, quod prima ratio male soluitur: quoniam ratio consistit in hoc. Huiusmodi bona sunt quasi nihil in comparatione ad bona aeterna: quod autem quasi nihil est, pro nihilo reputatur, ac per hoc de huiusmodi non debet esse tristitia simpliciter, & absolute. Solutio autem dicens, quod ista sunt magna absolute, pro quanto est uera, non soluit, quia est uera, ut ly. absolute, id est, seclusis circumstantijs, significat: sicut projectio mercis in mare absolute dicitur inuoluta, & aequalet ad ly. secundum quid. Est autem falsa, ut ly. absolute aequalet ad ly. omnibus consideratis, & sic debent indicari ad hoc, ut fiat materia tristitiae simpliciter, & non primo modo. Quod etiam dicitur, quod illis mali sunt indigni, uerum est: quia etiam quantumque minimis sunt indigni, cum digni sint, ut in nihilum redigantur. Quod uero dicitur, quod boni sunt istis digni, minus theologice dicitur: quoniam ista sunt adeo uilia, ut non mereantur ad dignitatem bonorum spectare: unde Dominus ista non in praemium, quod dignitatem respicit, sed per administrationem quaedam docet bonis affutura. Primum querite regnum Dei, & iustitiam eius, & haec omnia adijcientur uobis. Solutio igitur confutatur ex hoc: quia bona temporalia simpliciter, hoc est, omnibus consideratis, prout scilicet sunt in uniuerso, sunt fere nihil: ac per hoc non sunt obiectum tristitiae simpliciter, sed solum secundum quid: & propter ea non est laudabilis tristitia simpliciter eorum, cum ad sunt indigni. Solutio uero secunda rationis confutatur ex hoc, quod male sumitur, & applicatur ratio auctoris. Nam auctor inducit illam ad destruendum fundamentum Aristot. quod consistit in hoc, quod indigni prosperitas est iniusta. Et hoc efficaciter excludit ratio auctoris ex hoc, quod ex diuina dispositione haec proueniunt indignis. Ex hoc enim patet haberi, quod nihil iniusti continetur in prosperitate indigni. Martini autem aliter accepit hanc rationem